

پایین دارقالی: فرش ایرانی در هنر معاصر ایران

Off the Loom:
The Persian
Carpet in
Contemporary
Iranian Art

نگارخانه اشتر
Assar
Art
Gallery

تهران - کریم خان زند
خیابان ایرانشهر
کوی بارفوروشان - شماره ۱۶
کد پستی ۱۵۸۳۶
تلفن: ۸۸۳۲۶۶۸۹
فکس: ۸۸۳۴۳۹۴۷
No. 16, Barforoushan Alley,
Iranshahr St.,
Karimkhan Zand,
15836 Tehran-Iran
Phone: (+98 21) 88 32 66 89
Fax: (+98 21) 88 34 39 47

www.assarartgallery.com

پایین دارقالی: فرش ایرانی در هنر معاصر ایران

Off the Loom: The Persian Carpet in Contemporary Iranian Art

محبوبه کرملی

Mahboube Karamli

was born in Tehran, Iran in 1985 and graduated from Azad University with a BA in photography in 2008. She has had 1 solo exhibition in 2005 and has participated in 4 national and international group exhibitions 2006.

محمود بخشی موخر

Mahmoud Bakhshi-Moakhar

was born in Tehran, Iran in 1977 and graduated from Tehran University with a BA in sculpture in 2001. He has held 6 solo exhibitions since 2000 and has participated in over 20 national and international group exhibitions since 2001.

سمیرا علیخانزاده

Samira Alikhanzadeh

was born in Tehran, Iran in 1967 and graduated from Azad University with a MFA in painting in 1998. She has held over 23 national and international solo and group exhibitions since 1999.

صلاح تیرافکن

Sadeq Tirafkan

was born in Karbala, Iraq in 1965 and graduated from Tehran University with a BA in photography in 1990. He has held over 20 national and international solo and group exhibitions since 1991.

ندارضوی پور

Neda Razavipour

was born in Tehran, Iran in 1969 and graduated from Ecole National Des Arts Decoratifs (ENSAD) with a MA in space and stage design in 1998. She has held over 10 national and international solo and group exhibitions.

عنون نمایشگاه

پایین دارقالی: فرش ایرانی در هنر معاصر ایران

Title of the exhibition:

Off the Loom: The Persian Carpet in Contemporary Iranian Art

Off the Loom: The Persian Carpet in Contemporary Iranian Art

The hand-woven carpet is one of the oldest art forms of Iran. Created to be used by people of all classes – from nomadic peoples to royalty – the first documented evidence on the existence of Persian carpets came from Chinese texts dating back to the Sassanid period (224 - 641 CE).¹ Among its earliest depictions in a work of art outside of Iran is Simone Martini's Saint Louis of Toulouse Crowning Robert of Anjou as King of Naples created in ca. 1316. In this painting, the rug is placed under the king's throne suggesting that it was an item reserved for royalty or religious figures.

In the 15th century Jan van Eyck (c. 1395-1441) used the image of a rug in The Marriage of Arnolfini. In a composition riddled with symbolism, the image of the rug is used simply for its geometric patterns and to convey a sense of three-dimensionality and receding space. This suggests that on occasion carpets were considered simply as functional objects of little artistic value. By the 16th century, the oriental carpet could be seen in works by painters all over Europe in a vast variety of colors as status symbols in material cultures. When not used for important royal or religious subjects to stand upon, carpets were rarely represented on the floor. Instead, they appear displayed as works of art: laid over furniture in both private and public spaces; or ostentatiously hanging from exterior windows and balustrades.

Carpets remained an important way of enlivening the compositions of paintings throughout the 16th and 17th centuries. During the 19th and early 20th centuries, European fascination with the Orient led to depictions of exotic scenes of daily life in which almost always, the hand-woven rug had a noticeable presence. The Orientalists were travelers who visited the Orient and their paintings were the result of their experiences. An important artist who during the second decade of the 20th century painted exotic scenes and incorporated the image of the rug as a readily recognizable Eastern motif was Henry Matisse.

In Iran, one of the first images of the rug to be seen is that of a rolled carpet being carried as a gift to the king at Persepolis. Between the 5th and 8th century AD, the image of rugs is seen in the frescoes in the Soghdian town of Penjikent. During the Seljuq era, rugs were depicted in miniature style paintings always without the use of perspective. The Il Khanid era (14th century) Demotte Shahnameh, the Baysonqori Shahnameh dating to the 15th century and the Shah Tahmasp Shahnameh dating to the 16th century and other such manuscripts all contain images of rugs. In these documents, carpets are depicted as functional items to be used to decorate and fill the space.

The use of the medium of oil painting introduced to Iran in the 17th century continued during the Zand and Qajar eras. During the former, Shiraz was both the capital and artistic centre of Iran. Karim Khan Zand was a patron and under his dynasty, monumental figure painting of the Safavid-European tradition was revived as were the other arts. Karim Khan, who preferred the title regent (vakil) to that of Shah, did not insist on being portrayed in a favorable light and was content with being shown at simple and unpretentious gatherings and settings. In one painting, he is shown seated on a small rug. The rug in this image is so small that his feet extend beyond its edges and attest to this ruler's dislike of excessive luxury. This kind of representation is in sharp contrast with later images of Fath Ali Shah (the second of the seven rulers of the Qajar dynasty) and his court when there was a clear return to tradition. However, simultaneously, late 18th century European court style appeared at court in Tehran and the king also used large-scale frescoes and canvasses using this style to create an imperial personal image. In these, the royal subjects are presented standing on fine carpets and in historical scenes. In one he is shown seated on a bejeweled rug. In the 19th century, the artist Sani ol-Molk created many paintings incorporating the image of rugs. His nephew, Kamal ol-Molk captured images of Later Qajar kings who held elaborate painting sessions

in which they posed in elegant settings using very fine Persian rugs.

With the introduction of photography in the 19th century, studio photography became a popular way for wealthier families to capture and immortalize their images. In the photography studio, the rug was used as a readily available and decorative backdrop for studio portraiture. In the traditional painting styles of reverse glass and coffee house, images of rugs were also used.

During the first half of the 20th century, the first generation of the art academy's graduates such as Mohsen Vaziri Moghaddam and Jalil Ziapour incorporated the carpet into their works as part of the domestic Iranian scenes which they depicted. In Modern Iranian art created during the second half of the 20th century, Marcos Grigorian, Parviz Tanavoli and Houshang Seyhoun all designed and created rugs – gabbeh and felt – as works of art.

In contemporary Iranian art, many artists have incorporated the image of the Persian rug as a national motif to bestow an Iranian identity to their work, among them Assadollah Kiani, Khosrow Khosravi and Ramtin Zad. Most recently, Nazgol Ansarinia has designed and created Rhyme and Reason. By exploring modern-day life in Iran and incorporating its imagery into this art rug, she draws direct influence from older examples of pictorial rugs in which images of daily scenes, battles, gatherings and literary stories adorned their fields and borders. This exhibition showcases the works by six artists of various media including painting, photography, sculpture and installation. Mahboube Karamli's photographs of machine-made carpets hung over roofs and balconies in the days before Nowrouz, symbolize the ancient tradition of spring cleaning and the celebration of such traditions by the masses. This is in sharp contrast to the deterioration of an ancient art form and its replacement by machine-made copies. With his mechanical sculpture from the Industrial Revolution series, Mahmoud Bakhshi-Moakhar also examines the deterioration of this ancient art form and the devastation which this causes a specific class of the Iranian society. Many tribal women, whose livelihood has for centuries depended on the production of tribal rugs, are now finding themselves without this income due to the industrialization of this art. Machine-made rugs are less expensive and have more variety and have quickly replaced their tribal counterparts. Samira Alikhanzadeh places as the background of her work an actual rug. The visibility of its pattern through the face of an unidentified woman long dead addresses and questions the concept of age, beauty and timelessness. The rug, considered in Iranian culture to improve with age, is juxtaposed to the fleeting external beauty of humankind. This work also references the carpet as a backdrop in early 20th century photography studios. Sadegh Tirafkan, ever the artist to work with native cultural themes, uses the image of the carpet behind two male figures wrapped in cloth to address the issue of identity. From the series, Whispers of the East, here, the carpet bestows an Eastern Oriental identity to the work. Neda Razavipour's video installation Notes of a Housewife, recreates the Iranian home and presents an expression of daily Iranian life. The carpet, present even in the humblest of homes, is the focal point. Here, it is also the point of observation. By stepping onto or sitting on the rug's surface to watch the recording on the television, the observer enters the home and becomes a part of the work.

The Persian carpet is the visual expression of Iranian ideology. In an arid land, humankind creates a paradise within the patterns of the carpet which is laid out beneath them. Despite the high stylization of their designs, carpets examine all aspects of Iranian life. The carpet itself is a national motif and part of the national Iranian identity and thus is worthy of re-examination and just as it has been incorporated and examined in the literature and poetry of this land, so too should it be examined within contemporary Iranian art.

1. http://www.iranchamber.com/art/articles/brief_history_persian_carpet.php

پایین دار قالی: فرش ایرانی در هنر معاصر ایران

فرش دست بافت یکی از قدیمی‌ترین انواع هنر ایرانی است. نخستین سند مکتوب دال بر وجود فرش ایرانی که برای استفاده همه اقشار، از بومیان گرفته تا اشراف، بافته می‌شد به متون چینی متعلق به دوران ساسانی (۲۲۴ – ۶۶۱ میلادی)^۱ باز می‌گردد. تابلوی سن لویی اهل تولوز، تاج پادشاهی ناپل را بر سر روبر اهل آنجو می‌گذارد^۲ متعلق به سیمون مارتینی^۳ که در حدود سال ۱۳۱۶ میلادی کشیده شده از نخستین نمونه‌هایی است که در آن فرش در اثری هنری خارج از ایران به تصویر درآمده است. این نقاشی که در آن فرش زیر تخت پادشاهی انداخته شده حاکی از آن است که این شی به چهره های سلطنتی یا مذهبی اختصاص داشته است.

در سده ۱۵، یان ون آیک^۴ (۱۳۹۵–۱۴۴۱) فرش را در تابلوی ازدواج آرنولفینی^۵ به نقش درآورد. در این اثر پر تمثیل و نماد، از فرش صرفا به خاطر نقوش هندسیش و ایجاد توهم فضای سه بعدی استفاده شده است. این تابلو حاکی از آن است که در مواردی به فرش به چشم شیئی صرفا کاربردی که از ارزش هنری کمی برخوردار است می‌نگریستند.

در سده ۱۶، فرش ایرانی در آثار تمام نقاشان سراسر اروپا در رنگ‌هایی متنوع که نشان از طبقات اجتماعی مختلف در فرهنگ‌های مطرح آن دوره داشت دیده می‌شد. فرش، مگر در مواردی که زیرپای چهره‌های برجسته سلطنتی یا مذهبی قرار می‌گرفت، به ندرت بر زمین انداخته می‌شد. در عوض، به عنوان اثری هنری به نمایش در می‌آمد: آن را در اماکن خصوصی و عمومی روی میلمان می‌انداختند؛ یا به گونه‌ای که خودنمایی کند، از پنجره‌ها و طارمی‌های بیرونی آویزان می‌کردند.

در سده‌های ۱۶ و ۱۷، آویختن فرش همچنان روشی مهم برای جلوه بخشیدن به پس زمینه پرتره‌های تمام قد بود. طی سده ۱۹ و اوایل سده ۲۰، شیفتگی اروپایی‌ها نسبت به شرق، به نمایش صحنه‌هایی شگفت انگیز از زندگی روزمره مردم انجامید که در این تصاویر فرش دست بافت تقریبا همیشه حضوری چشمگیر داشته است. خاورشناسان، سیاحانی بودند که به شرق سفر می‌کردند و نقاشی‌هایشان حاصل تجاربشان بود. یکی از هنرمندان مهمی که در دهه دوم سده ۲۰ صحنه‌هایی غریب را به نقش درمی‌آورد و تصویر فرش را به عنوان نشانی از شرق که بی درنگ قابل تشخیص بود در آثار خود بکار می‌گرفت، هنری ماتیس بود.

در ایران، یکی از نخستین تصاویر موجود در این ارتباط، فرش لوله شده‌ای است که برای پادشاه در تخت جمشید به ارمغان می‌برند. بین سده‌های ۵ و ۸ میلادی، تصاویری از فرش در نقاشی‌های دیواری در شهر پنج کنت سقديان دیده شده است. در دوران سلجوقی، در نقاشی‌های مینیاتور، فرش همیشه بدون پرسپکتیو نقاشی می‌شد. شاهنامه دمو^۶ متعلق به دوران ایلخانی در سده ۱۴، شاهنامه بایسنقری متعلق به دهه ۱۵ شاهنامه شاه طهماسب متعلق به سده ۱۶ و در همه نسخه‌های دستی دیگر از این دست، تصاویری از فرش موجود است. در این مستندات، فرش به عنوان شیئی کاربردی برای تزیین و پر کردن فضا نشان داده شده است.

شیوه نقاشی رنگ روغن روی بوم در سده ۱۷ به ایران وارد شد و طی حکومت پادشاهان زندیه و قاجار ادامه پیدا کرد. در دوران زندیه، شیراز هم پایتخت ایران بود و هم مرکز فرهنگی این کشور. کریم خان زند حامی هنر بود و طی دوران سلطنت او نقاشی فیگوراتیو که طبق سنت صفوی – اروپایی برای یادبود از پادشاهان کشیده می‌شد، همچون سایر انواع هنر، احیا شد. کریم خان که لقب وکیل را به شاه ترجیح می‌داد، اصرار نداشت تا تصویرش را در نوری مناسب و طراحی شده بکشند و به این که در اجتماعات و محیطی غیرمتکلف نشان داده شود راضی بود. در یکی از نقاشی‌ها، او بر فرش کوچک نشسته است. در این تصویر فرش آن قدر کوچک است که پای کریم خان از آن بیرون زده، که خود گواهی بر بی علاقه‌گی او به تجمل افراطی است. این نوع بازنمایی، با تصاویری که بعدها از فتح علی شاه (دومین شاه از هفت پادشاه سلسه قاجار) و دربارش کشیده می‌شد سخت در تضاد است. در این نقاشی‌ها بازگشتی روشن به سنت به چشم می‌خورد. بطور همزمان، سبک نقاشی درباری اروپایی سده ۱۸ در دربار تهران نیز اتفاق می‌افتاد و پادشاه برای خلق تصویر اختصاصی پادشاهی، از نقاشی‌های دیواری و بوم‌های بسیار بزرگ نیز بهره می‌گرفت. در این نقاشی‌ها، افراد سلطنتی بر فرش‌هایی فاخر و در صحنه‌هایی تاریخی به تصویر درآمده‌اند. در یکی از این نقاشی‌ها، فتح علی شاه بر فرش جواهر نشان نشسته است. در سده ۱۹، صنیع الملک در بسیاری از نقاشی‌هایش فرش را به نقش درآورده است. برادرزاده او، کمال الملک، تصاویر پادشاهان قاجار را که جلساتی طولانی را در محیطی زیبا و آراسته و مزین به فرشهای بسیار فاخر ایرانی سپری میکردند تا موضوع نقاشی نقاشان شوند به نقش درآورد.

با پیدایش عکاسی در سده ۱۹، عکاسی در استودیو میان خانواده های مرفه تبدیل به روشی پرطرفدار برای ثبت و جاودانه کردن تصاویرشان شد. در این نوع عکاسی، فرش به عنوان پرده تزئینی آماده و در اختیار، مورد استفاده قرار می‌گرفت. در سبک‌های سنتی نقاشی چون نقاشی پشت شیشه و قهوه‌خانه‌ای نیز هنرمندان در آثار خود از فرش بهره می‌گرفتند.

در نیمه نخست سده ۲۰، نخستین نسل از فارغ التحصیلان آکادمی‌های هنر چون محسن وزیری مقدم و جلیل ضیاءپور نیز در آثار خود که صحنه‌هایی از زندگی ایرانی را به تصویر در می‌آوردند فرش را به عنوان جزئی از این زندگی به نقش کشیدند. در هنر مدرن ایران که در نیمه دوم سده ۲۰ شکل گرفت، مارکو گریگوریان، پرویز تناولی و هوشنگ سیحون همه به طراحی و بافت گبه و نمذ پرداختند.

در هنر معاصر ایران، بسیاری از هنرمندان در آثار خود از تصویر فرش به عنوان نگاره‌ای ملی استفاده کرده‌اند تا هویتی ایرانی به کار خود بخشند که از آن میان می‌توان به اسدالله کیانی، خسرو خسروی و رامتین زاد اشاره کرد. به تازگی، نازگل انصاریا فرش استدلال و قافیه را طراحی و اجرا کرده است. او با کاوش در زندگی مدرن در ایران و آوردن تصاویر این زندگی به وادی قالی بافی، تأثیری مستقیم از نمونه های قدیمی‌تر از فرش‌هایی گرفته است که در آن تصاویری از صحنه‌های زندگی روزمره، مبارزات، اجتماعات و داستان‌های ادبی کف و حاشیه فرش را مزین می‌کردند.

در این نمایشگاه آثار شش هنرمند که در زمینه‌های نقاشی، عکاسی، مجسمه‌سازی و چیدمان فعالیت دارند به نمایش در می‌آید. عکس‌های محبوبه کرملی از فرش‌های ماشینی که در آخرین روزهای سال بر بام و ایوان خانه‌ها آویخته شده است، نشان از سنت دیرینه خانه تکانی دارد. این واقعیت که توده مردم همچنان این سنت‌ها را بجای می‌آورند در تضادی شدید با تنزل هنر کهن فرش‌بافی و جایگزینی آن با فرش ماشینی است. محمود بخشی موخر نیز با مجسمه مکانیکی خود از مجموعه انقلاب صنعتی به تنزل این هنر کهن و خرابی که این تنزل در قشری خاص از جامعه ایرانی ببار آورده است می‌پردازد. بسیاری از زنان عشایر که در طول سده‌های متمادی معیشتشان به تولید فرش بستگی داشته است، امروزه به دلیل صنعتی شدن این هنر بدون عایدی مانده‌اند. فرش‌های ماشینی ارزان ترو متنوع تراند و به سرعت جایگزین فرش عشایری شده‌اند. سمیرا علیخانزاده فرش‌ی واقعی را در پس زمینه اثر خود قرار می‌دهد. در معرض دید قرار گرفتن نقوش این فرش از ورای چهره زنی ناشناس که دیری است از دنیا رفته است به مفهوم عمر، زیبایی و بی زمانی می‌پردازد و در واقع آن را زیر سوال می‌برد. فرش که در فرهنگ ایرانی با گذشت زمان ارزشمند تر می‌شود در کنار زیبایی ظاهری ناپایدار انسان قرار می‌گیرد. این اثر همچنین به بکارگیری فرش در استودیوهای عکاسی اوایل سده بیستم به عنوان پرده پس زمینه اشاره دارد. صادق تیرافکن که همواره آثار خود را با بکارگیری موضوعات فرهنگی بومی خلق کرده است از تصویر فرش پشت دو مردی که در پارچه پیچیده شده‌اند بهره می‌گیرد تا به مسئله هویت بپردازد. در این اثر متعلق به مجموعه شرق سکوت، فرش هویتی شرقی به اثر می‌بخشد. در چیدمان ویدئویی ندا رضوی‌پور با نام یادداشت‌های یک زن خانه‌دار، خانه ایرانی بازآفرینی، و نمودی از زندگی روزانه ایرانی ارائه شده است. حتی در محقرترین خانه های ایرانی، فرش کانون خانه است. در این اثر فرش کانون مشاهده نیز است. بیننده با قدم گذاشتن بر روی فرش یا با نشستن بر آن برای تماشای فیلمی که از تلویزیون پخش می‌شود، به فضای خانه قدم گذاشته و تبدیل به جزئی از اثر می‌شود .

فرش ایرانی بیانی دیداری از جهان بینی ایرانی است. در سرزمینی خشک، افراد با نقوش فرش که زیر اندازشان است به خلق بهشت می‌پردازند. فرش علیرغم نقوش پیرایش یافته و اسلوب مندش به همه وجوه زندگی ایرانی می‌پردازد. فرش به تنهایی نگاره‌ای ملی و بخشی از هویت ایرانی است و از این رو سزاوار بررسی دوباره. فرش همانطور که در ادبیات و شعر این سرزمین مورد استفاده و مطالعه قرار گرفته است، باید در محدوده هنر معاصر نیز مورد مطالعه قرار گیرد.

1. http://www.iranchamber.com/art/articles/brief_history_persian_carpet.php
2. Saint Louis of Toulouse Crowning Robert of Anjou as King of Naples
3. Simone Martini
4. Jan van Eyck
5. The Marriage of Arnolfini
6. Demotte

Off the Loom: The Persian Carpet in Contemporary Iranian Art

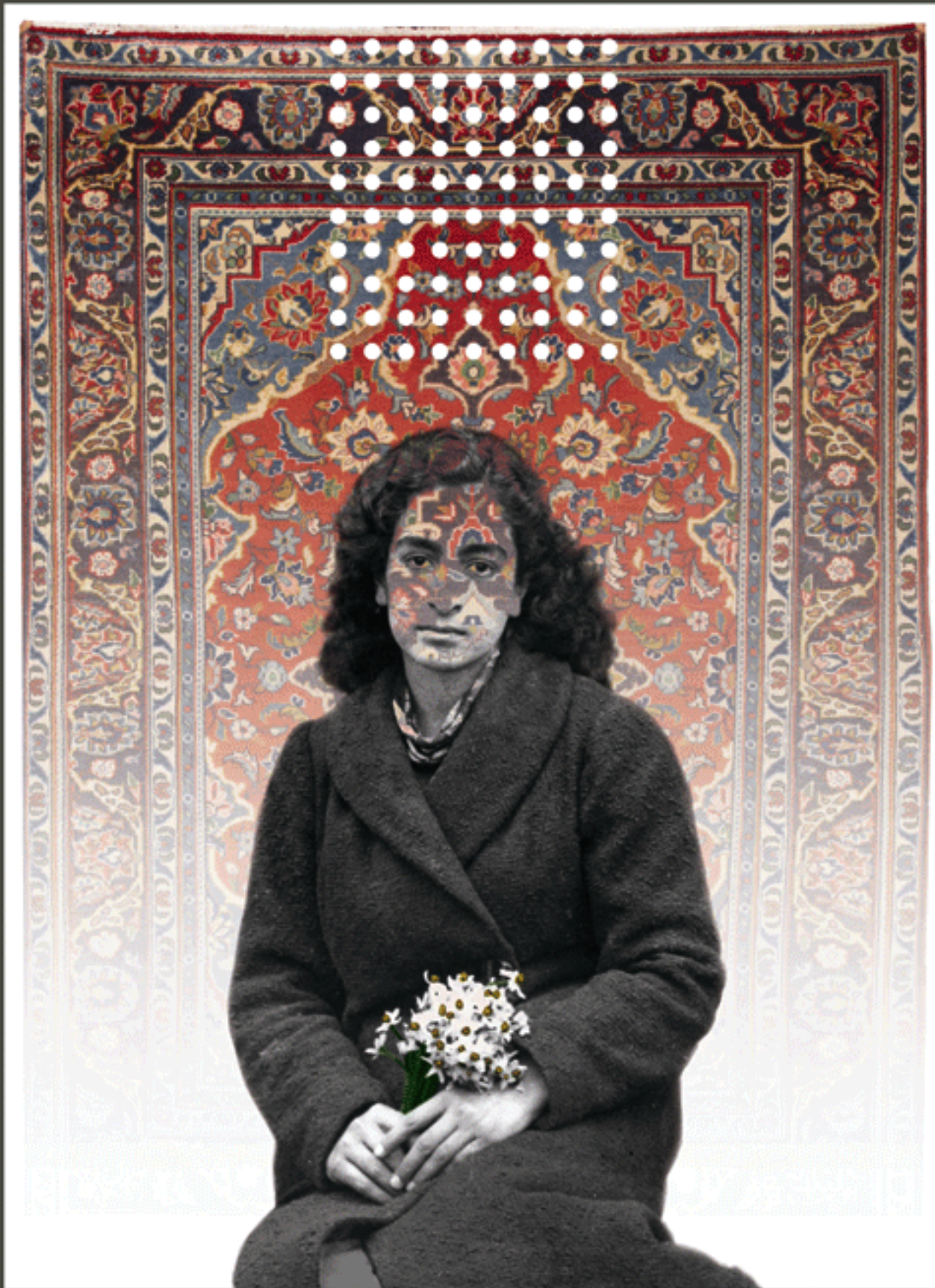
Mahboube Karamli
digital photography, 45x30 cm, ed.1-5, 2007

Off the Loom: The Persian Carpet in Contemporary Iranian Art

Mahmoud Bakhshi-Moakhar

From the Industrial Revolution Series, tinfoil, metal, spring, fabric,
electric engine, 180x117x59 cm, ed. 1/3, 2009

Off the Loom: The Persian Carpet in Contemporary Iranian Art

Samira Alikhanzadeh

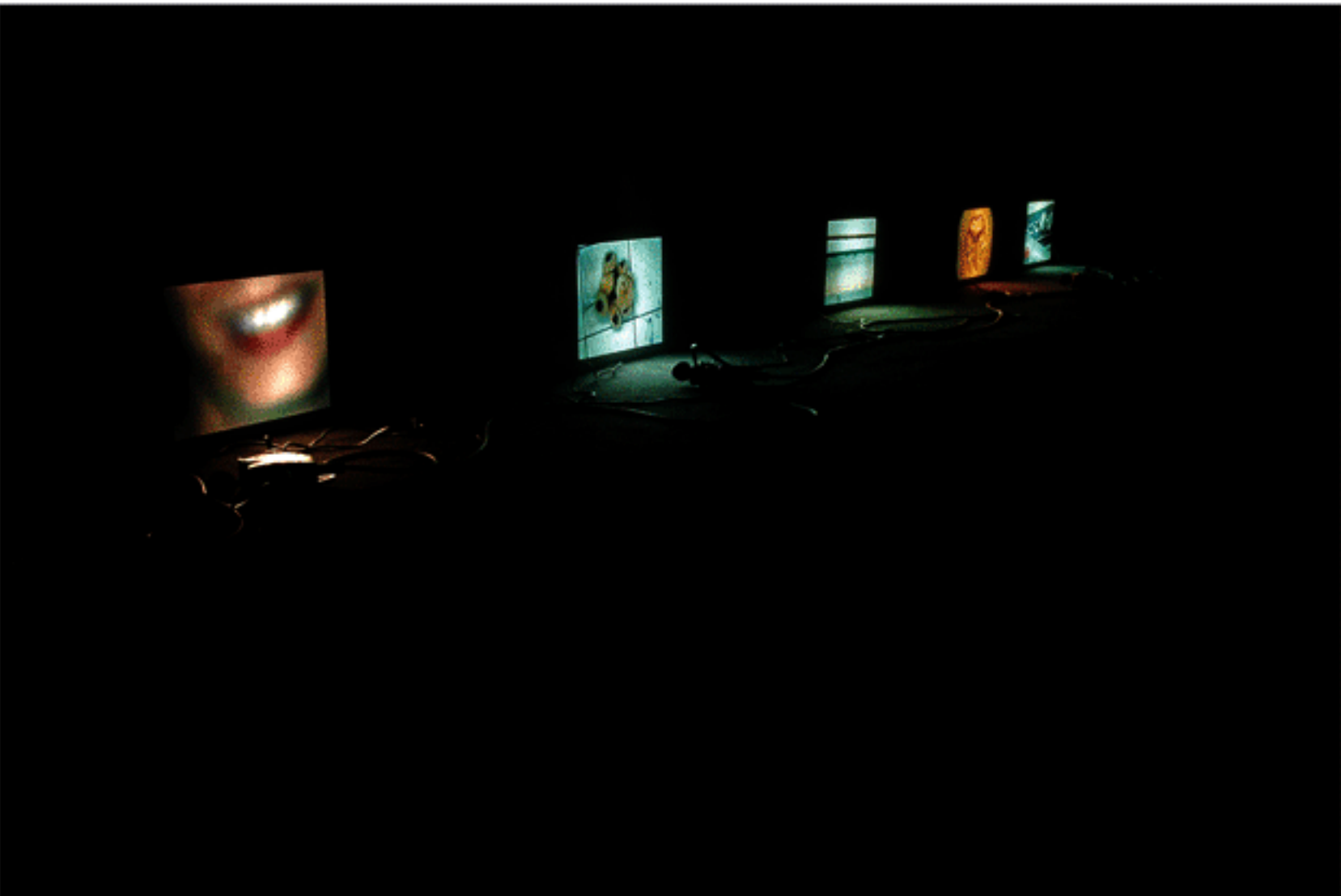
Kashan rug, wooden board, digital print, acrylic paint, mirrorson plexiglass,
115 x 156 cm, 2009

Off the Loom: The Persian Carpet in Contemporary Iranian Art

Sadegh Tirafkan

From the Whispers of the East Series, 72x99.5cm, ed. 1-6, 2006.2007

Off the Loom:
The Persian
Carpet in
Contemporary
Iranian Art

Neda Razavipour
Notes of a Housewife, Video Installation, 2005